СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LII. Ч. 250. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 23. грудня 1944. No. 250. New York and Jersey City, Saturday, December 23, 1944. Vol. LII

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Німці кинули всьо на одну карту, каже Стимсон

Американські повзи та піхота врізалися на 9 миль в північне крило німецької армії в Бельгії що намагається далі продовжати офензиву. Обговорюючи серіозне военне положення на західному европейському фронті, секретар війни Стимсон заявив, що німці заризикували там усім і як проваляться, то це дуже скоротить довготу війни.

ПОЛЬСЬКИЙ АПЕЛЬ

Народний Комітет Американців Польського Роду, з осідком в Ню Йорку, вислав відозву до 1326 визначних американців, що підписали „Деклярацію Прав Людини", в якій кажеться, що Польща не просить якихсь привилеїв, а тільки домагається, щоб її не виключали від тих прав, що їх та Декларація гарантує усім народам. В відозві говориться про промову бритійського преміера Чорчила в справі Польщі та Лінії Курзона та протестується проти „анексії половини Польщі Советською Росією" і „впроваджування тоталітарного ладу на польських землях".

ПРИГАДКА ВОЛЕСОВИ

Джан С. Найт, видавець часопису „Дітройт Фрі Прес", полемізуючи з віце-президентом Генрі Волесом щодо цього, що Волес закидував великій частині американської преси, що не представляє вірно відносин у Советах, подав у відповіди на це таке:

„Припускаю, що навіть пан Волес чував про сувору цензуру, яку накладає пан Сталін на кореспондентів в Росії, що то далиб свої очі й зуби, щоби могти подавати правду про те, що діється в цьому краю. Росіяни є сильно націоналістичним народом, бо вони читають тільки те, що хоче влада, щоби вони читали. В Росії не продають ні одного американського часопису. Ніякому американському журналістови не вільно виявити того факту, що там міліони політичних вязнів живуть в концентраційних таборах. І мало хто в Америці знає, що російський робітник працює денно 11 годин і 7 днів у тижні, та тратить свою хлібну картку, якщо покине роботу. Немає ніякої індивідуальної свободи в Росії. Уряд є там всемогучим, а людина є ніщо інше, а тільки продукт держави".

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ! Памятайте, що военний бонд у вашій хаті це доказ вашої вдячности до тої землі що вас приняла за своїх синів і дочок.

ГОЛОСИ ПРО УКРАЇНСЬКУ ІНТЕЛІГЕНЦІЮ

Два українські католицькі органи заговорили на днях про „світську українську інтелігенцію". Один з них виходить в стейтах, другий у Канаді. Для характеристики тих голосів подамо деякі виїмки з тих статтей.

У філядельфійському „Шляху" з 16. грудня 1944 в статті п. н. „Хто повинен написати потрібні нам підручники?" пише „Тут роджений", між іншим, ось таке в справі, згаданій в наголовку: „На мою думку шкільними підручниками повинні занятися наші професори, що учать у Стемфорді й наші Сестри, що вчать по парохіяльних школах..." До цього автор додав ще таке:

„...я не покладаю великої надії на наших краєвих інтелігентів. Вони за 50 років багато говорили, а дуже мало зробили, тож тепер, коли вони вже старі, то не можемо від них сподіватися більше або чогось кращого, як коли ще вони були молодими. Зрештою в більшости вони не розуміють американських дітей і американських шкільних вимог, ні духа, і навіть наколиб вони прилагодили якийсь підручник і дали вигладити свою англійщину, то тут роджена дитина негайно відчує, що ту книжку не писав американець, а европеєць".

Та в канадійськім релігійнім двотижневику „Світло" з 1. грудня 1944 в статті „Українська інтелігенціє разом із нами" читаємо, між іншим, таке:

„Українські інтелігенти! Вас нам доконче треба. Вашої присутности й знання, Вашого слова, прикладу і проводу треба нам доконче в усім релігійнім і національнім житті української суспільности на всім американським континенті. Ви наш дорогоцінний скарб, що ним ми радіємо й величаємось. Ви наша надія. Ви наша сила. Ви наша слава. Чомуж малоб у нас бути таке, що деякі з Вас, через своє нерелігійне й неукраїнське життя, мали би бути нашим смутком, нашою немічю, а може й нашою ганьбою? Вас так мало. Ви такі для нас необхідні... Українська інтелігенціє! За всяку ціну ставай разом із нами до спільної праці! Нехай буде видно, нехай буде чути, що вся українська інтелігенція в Канаді й Злучених Державах завжди живе й щиро працює з Вогом, священиком і всім свідомим українським громадянством".

Сталін визнасть люблинський польський уряд

АРЕШТОВАНІ ПРОВІДНИКИ О. У. Н.

В листі, який одер.. в проф. М. Чубатий з Бельгії, подано, що зістали арештовані націстівською владою і увязнені в тюрмі в Потсдамі під Берлином такі провідні особи Організації Українських Націоналістів: полк. Андрій Мельник, інж. Дмитро Андрієвський а ред. Олександер Бойків. Чи вони ще живуть, невідомо.

ПІД ОМОФОРОМ МОСКОВСЬКОГО ПАТРІЯРХА

Прот. І. Чепелев пише в газеті „Новое Русское Слово" про відношення між православною (руською) церквою в Америці й московським патріярхом в такий спосіб: „...московський патріярхат вважає нас тут такими, що є під його юрисдикцією і омофором".

РІШАЄТЬСЯ ЩОСЬ ВАЖНІШЕ!

На советсько-польський граничний спір глядять тепер у Лондоні в такий спосіб, що сам спір не такий важний, бо важніше те, що через нього уже тепер вирішується, чи світ буде правлений трьома потугами — Советським Союзом, Бротанією і Злученими Державами, чи розпадеться на два узброєні ідеольогічні табори, що собі противні.

ЗАПОВІДАЮТЬ ПОЛЬСЬКІ ПРОТЕСТАЦІЙНІ МАНІФЕСТАЦІЇ

Американські поляки заповідають величезну масову акцію в справі „оборони східних границь Польщі", виходячи з такої інтерпретації заяви секретаря стейту Стетиніюса, що американський уряд не дасть згоди на „пятий розбір Польщі", та що президент Рузвелт мав свого часу обіцяти особисту інтервенцію у Сталіна щодо цього, щоб Львів дістався Польщі. Перед у цій протестаційній акції взяли поляки з Ню Йорку і околиці, що вже проголосили протестаційну маніфестацію на день 29. грудня 1944 в Мангетен Сентер в Ню Йорку. Теж мають засипати сенаторів, конгресменів, уряд та президента Рузвелта протестаційними телеграмами, якими будуть домагатись американської інтервенції в справі Польщі, стоючи на тому становищі, що „тільки сила та вплив Америки можуть вратувати Польщу від катастрофи", себто „від пятого розбору першого союзника Америки", яким вважається Польщу.

З Лондону звідомляють, що Польський Комітет Національного Визволення, з осідком в Люблині, проголосить себе за кілька днів „провізоричним урядом визволеної Польщі". Сталін, як заповідають, зараз визнасть цей уряд офіційно. Так само поступлять: Чехословаччина, Франція і Югославія.

ЗБІЛЬШИТИ ВОЕННУ ПРОДУКЦІЮ!

Дж. А. Круґ, голова Ради Военно Проідукції, заявив, що наслідок німецької офензиви є такий, що треба негайно збільшити продукцію военного знаряддя. Це ясне, казав він репортерам, що в часі того роду военних операцій треба рахуватись з великою витратою і втратою запасів военного матеріялу. Дуже можливо, що треба буде наново виеквіпувати цілу Першу Американську Армію.

ПРИЙДЕ СЛУШНИЙ ЧАС...

„Українське Слово", орган Товариства" вариства „Просвіта" в Арґентині, число 26, пише в статті п. н. „Українська справа на міжнародному форумі", що Україна не заняла досі почесного місця „в колі вільних народів" через неприхильне географічне положення, фатальний для українського народу уклад світової політики (бо так складається, що Росія опинюється по стороні демократій), а вкінці й через мале зацікавлення народів світу українськими визвольними справами. Через те, пишеться далі, й Мирова Конференція з 1919 року не визнала України самостійною державою. Та що найважніше, теж і „сьогодні українське питання на міжнародній площині є майже тотожне":

„Інтереси Аліянтів прямо здержують в ділі й слові наші визвольні змагання. Силою обставин здержується нам засадничий визвольний рух проти червоної Москви, ба навіть і Польщі. Одначе це ще не становить рішучої перешкоди до того, щоби ми, українці, систематично, де тільки можемо і чим можемо ознайомлювали весь культурний світ про необхідність державности України та збуджували широкі симпатії в цьому напрямі. До цеї праці мусять увійти: свідомість українського загалу, відповідні інтелектуальні сили, які велиб перед у цьому великому ділі, яке напевно не піде намарно. Прийде слушний час, що культурний світ радо піде на зустріч нашим змаганням".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Іронія: „За нашу і вашу свободу"

Хто з українців чи литовців, що знає польську історію, чи мав до діла з поляками в політичному чи громадянському житті, не начитався і не наслухався досита ось тої так часто повторюваної польської фрази „за нашон і вашон вольносць". З ось тою фразою прибували колись до Америки польські революціонери з першого і другого повстання проти Росії, а за ними і многі інші поляки, та повторяють її від десяток літ на шпальтах американсько-польських ґазет, чи при патріотичних обходах. І як давніше, так і в теперішних часах, розуміють її тільки як „польську свободу", як „польське панування" і як „польські землі" там, де українці, литовці чи білоруси думають про українську, литовську чи білоруську свободу, про українські, литовські чи білоруські землі, та про те, що на тих землях українці, литовці й білоруси повинні бути в першу чергу господарями, бо вони там становлять подавляючу більшість, а не поляки, що є там меншістю. А мова тут головно про ті західно-українські чи білоруські землі, про які тепер іде спір між Советами і Польщею.

Якщо говорити про український нарід, а це є властиво нашою ціллю, то можемо сказати, що згадана польська фраза про „нашу і вашу свободу" була й є хіба глумом над українськими почуваннями і змаганнями. Найкомічніше в тому те, що самі поляки не відчувають ще й досі, що та їхня фраза це іронія, глум, насмішка, глупота — в очах тих не-поляків, до яких вона була звернена в минулому, чи до яких її звертається у сучасному. Бож тільки подумати: Навіть тут на американській землі, в країні свободи і глибоких демократичних відчувань, американські поляки не спромоглися навіть тепер на те, щоб чесно й мужньо та справедливо вглянути в те все, що є звязане з советсько-польським пограничним спором. Навіть вони обдурюють американський загал спором між Росією і Польщею, бо як бувало так і тепер поминають цілковитою мовчанкою український нарід. Отже спекулюють на такій пропаґанді, що ось така західно-українська земля, як Галичина ніколи до Росії не належала, та що на ній нема ніяких росіян. Беруться, як бачимо, за крутійство, бо підкреслюють правду, що в Галичині ніколи Росії й росіян не було, на те, щоб таким чином виминути легко другу, некорисну для польського панування правду, що Галичина це Україна, а галицьке населення — це в більшости українці. Ось такою пропаґандою американські поляки не борються ні за „нашон вольносць", себто польську, ні „за вашон", себто українську. Вони хіба обороняють програну справу ось тими давніми шовіністичними методами на те, щоб ось таким нерозумним поступованням в Америці закріпити хіба в Европі ще сильніше „нашу і вашу неволю", себто неволю Польщі й України.

Виявлення Кесиді й Україна

Канадійський „Новий Шлях" в статті п. н. „Ще у справі зміни советської конституції" пише, між іншим, таке:

„...відомий американський кореспондент, Генрік Кесиді, який довго перебував у Советах, подав свої виводи про причину зміни советської конституції в лютні б. р. З тих його виводів ясно виходить, що зміну конституції заряджено на те, щоб протиділати поширеному антисоветському рухові в „визволених" підсоветських краях, особливо в Україні. Значить, зміну тієї конституції Москва перевела не добровільно і не для якогось закордонного вжитку, а щоб сяктак утихомирити розбурхані хвилі національних самостійницьких рухів у „Союзі незламних республік", яких „навік обєднала Великая Русь". Виявлення Кесиді дуже важні для кожного українця, який бажає бачити Україну справді вільною і суверенною державою. Бо з виводів того кореспондента виходить, що український національний самостійницький рух у советській тюрмі народів не тільки істнує, але й діє, і то досить успішно, коли брати в увагу воєнні обставини та той факт, що тому рухові приходилось і приходиться боротись проти двох ворожих сил — московсько-большевицької та німецько-націстської. Зміна советської конституції досі не має жадного практичного значення... Одначе в світлі виявлень Кесиді та в відношенні до українського національного самостійницького руху та зміна має велику символічну вартість. Вона спричинена не воєнними заслугами советських маршалів і ґенералів із укранїськиминазвищами і не лаполизмим відношенням наших червоних рusотяпів до „їх величества" на Кремлі, але здоровим українським національним рухом, що походить із гущі та непереможної волі українського народу, який хоче бути справді вільним і правовитим хазяїном на своїй землі. Лише цей рух може створити краще завтра для України та її народу".

ЗА ПРАВОСЛАВНИЙ СОБОР В АМЕРИЦІ.

„Свет" з 7. грудня б. р. пише в статті п. н. „В Росії скликують церковний собор" про те, що заступник патріяршого московського престолу, митрополит Алексій, проголосив на день 31. січня 1945 року Всеросійський Собор Русской Православной Церкви, який має відбутись у Москві. Каже, що кандидатами на патріярха є: 67-літній Алексій, митрополит ленінградський і новгородський, та Николай, митрополит київський і галицький. Пише, що це дивно виглядає, що скликується такий собор в країні, де „релігію вважається опіюмом для народу", але таке буде можна добре зрозуміти доперва тоді, коли возьметься під увагу, що „Русская Православная Церков" дала „советському правительству велику поміч і моральну піддержку". За те, пише часопис, належиться особливе признання митрополиту Алексію. Та одночасно часопис жаліє, що тут в Америці не завважується ось такого зацікавлення „нашим церковним життям", хоч є повно справ, а між ними і така, як „відношення до Матери-Церкви — Російської", які вимагалиб полагоди і для чого треба би тут скликати „Всеамериканський Церковний Собор".

ЧОМ НЕ ВПІМНУТИСЬ ЗА СЕБЕ І УКРАЇНЦЯМ?

Канадійський „Новий Шлях" з 6. грудня б. р. подає у „Вістях з Торонта" про те, що д-р Г. Джей Коді, президент Торонтонського університету, заявив канадійським чехам підчас бенкету знагоди Конвенції Чехословацької Злуки, що чехословаки матимуть змогу студиювати на цьому університеті свою культуру, яка являється складовою частиною всіх інших словянських культур. Часопис ґратулює чехам того успіху. Каже, що їх є в Европі понад 10 міліонів, а в Канаді сягає їхне число десяток тисяч. Знов їхня Чехословацька Злука, що повстала в Торонті щойно в 1939 році, вже добилась аж такого успіху. І питає: „А як мається справа з нашою культурою на тих самих університетах?; Хіба наша культура не є одною з найстарших культур?" А далі подається, що в Канаді є українців до пів міліона, та що більше сотні тисяч орґанізованих українців по цілій Канаді працюють ревно разом з іншими над перемогою Канади і — вмірають за це. Чому, питає ґазета, як розумні нащадки свойого роду, не поставимо таких домагань, як поставили їх цього року чисельно малі чехословаки. Тим більше, що на самому Торонтонському університеті є поверх 80 студентів українського походження.